

El document del mes de febrer de l'AMR

número 02/2016

Alguns xistos

La literatura popular catalana del primer terç de segle XX

Dades arxivístiques

CAT AMR 12.8. Fons Família Denclar, Biblioteca i hemeroteca, El Quart Dols, *Llaminadures del cor. Gràcies, xistos y ocurrencies sobre'l plet del matrimoni y les seves conseqüències*, Barcelona, Antoni López editor, Llibreria Espanyola, circa 1915, 57 pàgs i 3 fulls sense numerar. Català.

Història arxivística

El 29 de març de l'any 2001 i el 12 de febrer de 2002, la senyora Quimeta Denclar Parés va fer donació a l'AMR del fons familiar. Aquest arxiu, no pas molt extens, era format per alguns documents referents a la gestió de la família i, sobretot, per una interessant col·lecció de llibres de literatura catalana. Les dates extremes d'aquest fons són 1733-1992. Molt possiblement, la formació d'aquesta biblioteca es déu a Joan Denclar Marés i Joaquina Jacoment, els avis de la donatària.

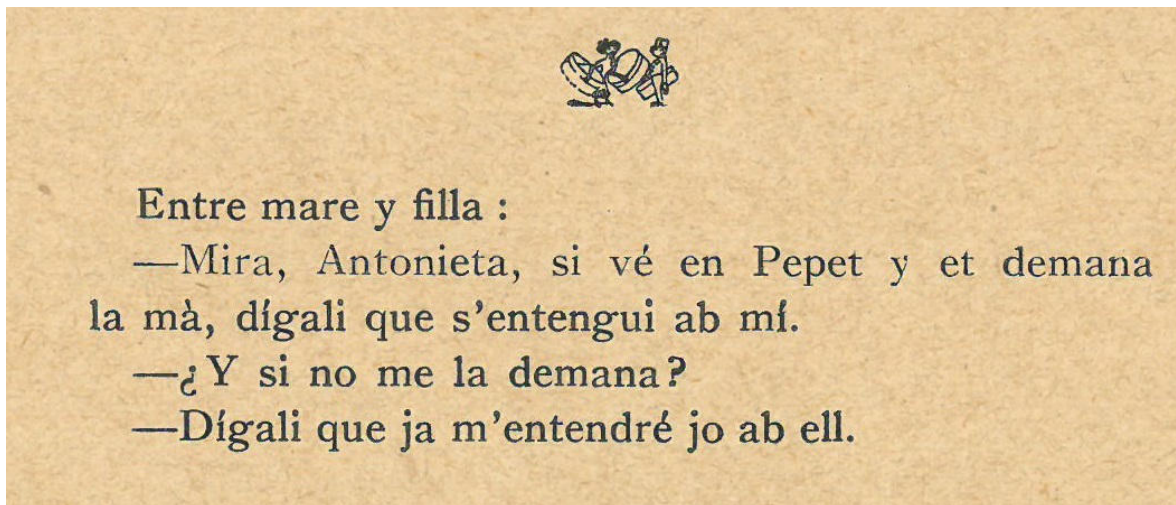

Pàgina del llibre dedicada a publicitar una altra obra de caràcter "picant"

Contingut

D'entre les moltes possibilitats, i coincidint amb una festa tan divertida com és el Carnestoltes, s'ha triat el llibre *Llaminadures del cor. Gràcies, xistos y ocurrencies*

sobre'l plet del matrimoni y les seves conseqüències, un recull d'acudits i reflexions en to humorístic sobre el matrimoni i la relació entre homes i dones. Des de l'òptica actual, l'humor de les primeries de segle XX ens pot semblar ingenu i naïf, però no deixa de provocar un somriure entre sorneguer i amable. De fet, l'autor, un desconegut Quart Dols que no hem pogut ni sabut esbrinar, no fa res més que repetir els tòpics de les relacions entre homes i dones i -compte- diem "homes i dones" i no pas "dones i homes" perquè, bàsicament, l'enfoc d'aquesta relació històrica és des del masclisme imperant fa un segle exacte.

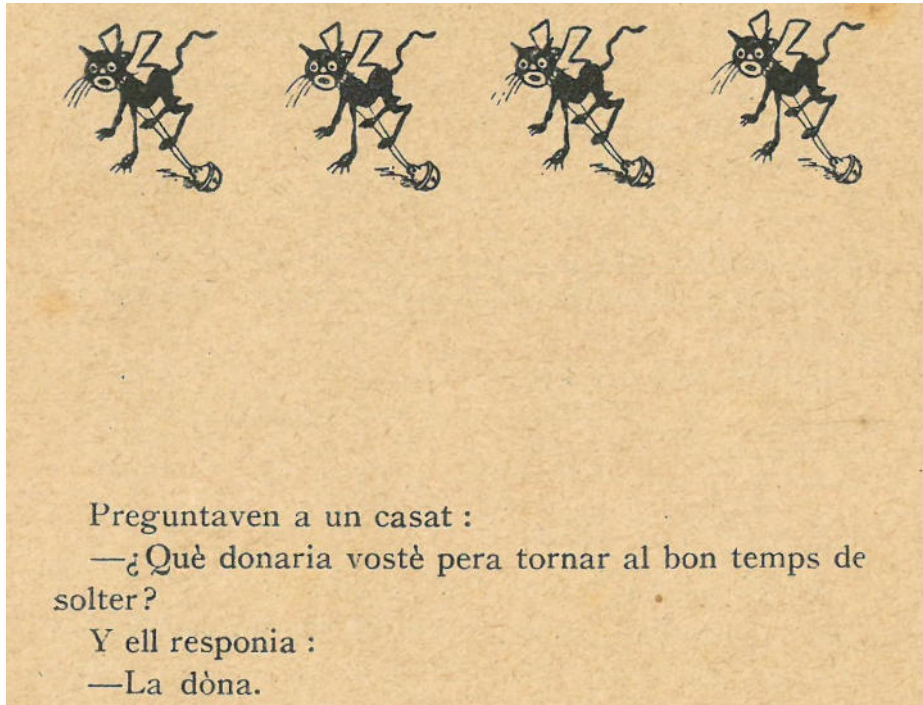
Exemple d'acudit

El llibre s'estructura en un enfillall d'acudits, ocurrències i algunes reflexions sobre el matrimoni. Esdevé un bon exemple de literatura popular del primer terç de segle XX, destinada a ser consumida per les classes urbanes obreres i menestrals. Cal pensar que, lentament, la instrucció dels minyons s'estenia a totes les capes socials i, en conseqüència, la lectura es democratitzava i s'eixemplava. Aquests tipus de llibres, doncs, venien a satisfer les necessitats lectores d'una nova població lectora. La mateixa conformació de petites biblioteques personals, com la de Joan Denclar i Joaquina Jacomet, en són un símptoma ben clar.

El gruix de l'esmentada biblioteca, tanmateix, el formen els llibres de la col·lecció de la Biblioteca d'Autors Catalans-Lectura Popular que edità l'Il·lustració Catalana entre 1913 i 1921 i que dirigia Francesc Matheu. Cada quadern constava de 32 planes i era dedicat a un autor, del qual es publicava el retrat, la biografia i una antologia de l'obra. Tenia una presentació modesta per fer-la assequible a un gran públic i obtingué un notable èxit arreu de Catalunya.

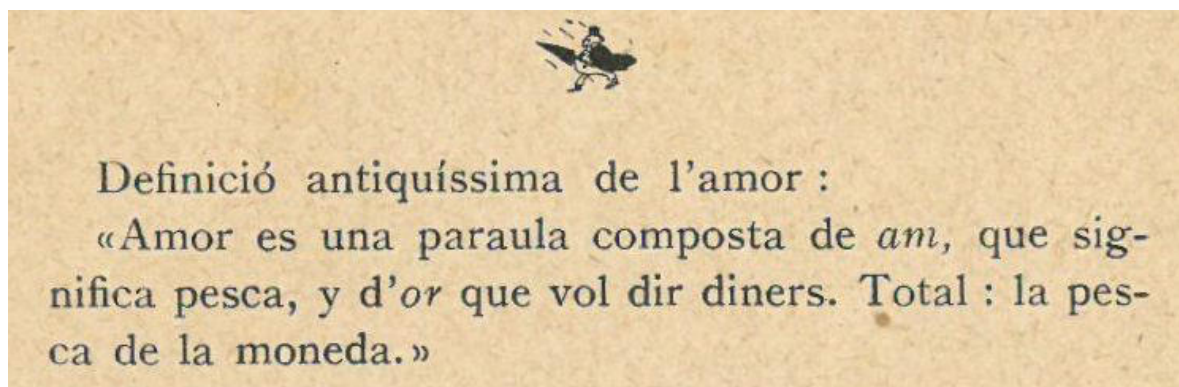
Context històric

Aquesta petita biblioteca, com s'ha dit, va ser formada per Joan Denclar Marés, en Serena, com era conegut, i Joaquina Jacomet. Ell va néixer a Roses l'any 1890, on també hi va morir el 1957. Era pagès. Escollit en les primeres eleccions democràtiques municipals de la Segona República, esdevingué alcalde entre 1932 i 1934, i repetí com a regidor durant el bienni 1934-1936, data en què s'apartà de la vida pública. Polític republicà, possiblement de la Unió Catalanista Republicana en un principi i militant posteriorment d'ERC, era fill del regidor Pere Denclar Mainegre, cosí del també regidor Antoni Pairet Mainegre i oncle de Salvi Jacomet Cadaya, regidor del PSC a partir de 1979. Joan Denclar, a més, fou president de l'AE Roses (1926).

Un altre exemple d'acudit

La biografia de Joan Denclar encaixa perfectament en el perfil tipus de nou lector. Els nous corrents socials i polítics progressistes de la segona meitat de segle XIX i primer terç de segle XX insistien molt en la formació de les classes obreres. Sovint, després de les maratonianes jornades laborals, els treballadors i les treballadores acudien a classes nocturnes per aprendre de llegir i escriure i, així, millorar la seva cultura, al capdavall el factor més determinant per assegurar el seu progrés personal i la garantia definitiva per fer front a l'explotació que patien.

Un altre exemple d'acudit